Ağustos 1963 Sayı-2

Bu sayıda:

YURDUN SESİ

Aylık dergi

POLİTİKA

EKONOMİ

KÜLTÜR

— Yaz ayları, sanatçılar için genel olarak „göç" mevsimidir. Her yaz İstanbul, Ankara gibi büyük merkezlerde sanat faaliyetine ara verilir. Tiyatrolar, orkestralar taşra turuna çıkarlar. Tulûat grupları da Anadolu ve Trakyayı hemen hemen karış karış dolaşırlar. Bu yıl İstanbulda ilk yaz „seferine" çıkan, Site tiyatrosunda çalışan „halk oyuncuları" topluluğu oldu. „Halk oyuncuları" Trakya-Anadolu turnesinde, ünlü Amerikan yazarı Steinbeck 'in „Fareler ve İnsanlar"; T. Özakman 'ın „Ocak"; K. Wittlinger 'in „Samanyolu" ve F. Arrabal' ın „Cephede piknik" adlı piyeslerini oynadılar. „Halk oyuncuları" Trakya ve Anadoluda büyük bir başarı kazandı. Taşra halkı iyi kaliteli oyunları ve kıymetli sahne sanatçılarını takdir edebildiğini bir daha gösterdi.

— Mersinde kurulan „Ata Fikir Derneği" nde sık sık şiir ve sanat geceleri tertiplenmektedir. Dernekte sanat konuları etrafında yapılan tartışmalar halk tarafından derin bir ilgi ile izlenmektedir.

— Küçük sanatçı Bedri Baykam'ın İstanbulda Gen-Ar galerisinde açtığı resim sergisinin basında ve sanat çevrelerinde uyandırdığı yankılar hâlâ dinmedi. 15 Hazirana kadar devam eden sergide 6 yaşındaki sanatçı 150 kadar tablosunu gösterdi. Bedri Baykam, tablolarında çocuk dünyasının saf duygularını büyük bir ustalıkla aksettiriyor. Bilhassa iyi ve doğru olanı aramak yolunda büyük bir çaba gösteriyor. Küçük Bedri, yarının büyük bir sanatçısı sayılıyor. Suphi Baykamın oğlu, Amerikadan sonra, İsviçre, Fransa ve İtalyaya da davet edildi.

— Devlet Operası sanatkârlarından bas Ayhan Baran, İngilterede meşhur „Harriyet Cohen altın madalya mükâfatı" nı kazandı. Bu madalya, bir yıl içinde müziğin çeşitli kollarında en çok beğenilen sanatçılara verilmektedir. Bayan Cohen madalyayı barana verirken şunları söylemiştir: „Bu senenin ses madalyasını, dünyada ender raslanan sese, Ayhan Barana veriyoruz."

— Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının Suna Kan ve Ayla Erduranın da katılması ile Skandinav memleketlerinde verdiği konserler büyük başarı kazanmıştır. Özellikle kompozitör Ulvi Cemal Erkinin köçekçeleri çok beğenilmiştir. Skandinav basını Cumhurbaşkanlığı orkestrasının bu başarısını övmekte ve bu orkestrayı dünya ölçüsünde bir sanat topluluğu saymaktadır.

Memlekette Durum

Karamsarlık, şüphesiz ki iyi bir şey değil, ama karayı ak göstermek ondan daha iyi değil; üstelik hem boşuna, hem de tehlikelidir.

27 Mayısı doğuran, acı ve açık memleket gerçekleriydi. 27 Mayısçılar, hareketlerinin sebebi olarak, bunları kısmen olsun ortaya koymak, halkın bildiği dili kullanarak karaya kara, aka ak demek zorundaydılar ve öyle yaptılar.

27 Mayısın memlekete hiçbir şey getirmediğini söylemek biraz insafsızlık olur. Hiç değilse, yeni Anayasayı getirdi, acı gerçeklerden, bir dereceye kadar olsun, açıkça söz etmek hürriyetini verdi. Ama memleketin istediği, halkın susadığı yalnız bunlar değildi. Halkın istediği, daha çok, memleketi maddi yıkıma, ekonomik, politik ve sosyal çıkmaza sürükliyen etkenlerin kaynağını tıkamaktı, tıkamak hürriyetine sahip olmaktı.

Verilen rakamlara göre, 28 milyon nüfusumuzun 21 milyondan fazlasının, 51 milyar lira olan milli gelirimizden aldığı pay 10 milyardan azdır. Milli gelirin 41 milyar liradan fazlası ise, nüfusun kalan kısmının eline geçiyor. Buna karşılık, fabrikatörlerin, tüccarların, büyük mülk sahiplerinin ödedikleri vergi toplamı 700 milyon lirayı aşmıyor. Emeği ile geçinenlerin ödediği vergi ise 1 milyar 100 milyon liraya yakındır. Son vergi reformu bu adaletsizliği ortadan kaldırmış değildir. Tersine, durmadan yükselen vasıtalı vergilerin ağırlığı da çalışan halkın sırtına yüklenmiştir. Zaruri eşya ve yiyecek fiyatları görülmedik bir hızla yükseliyor, hayat pahalılığı her gün biraz daha artıyor. Hoşnutsuzluk halkın bütün tabakalarını sarmış bulunuyor.

Bu gergin havadan faydalanan gericiler faaliyetlerini bir kat daha artırdılar. Halkın hoşnutsuzluğunu diledikleri gibi sömürmek, yayılmak fırsatını buldular. 27 Mayısın getirdiği Anayasayı açıkça tehdit etmeğe başladılar. Gericilere karşı Anayasa rejimini savunan ilerici kuvvetler hükümetten memnun olamazlardı. Çünkü gericilere taviz politikasının yarattığı tehlikeyi seziyor, memleketi bugünkü duruma sürükliyen genel politikada ayak diremenin daha feci sonuçlar doğuracağını görüyorlardı.

Halk arasındaki hoşnutsuzluğun yansıları, tıpkı 27 Mayıs ihtilâlinden önce olduğu gibi, ordu içinde de görülmeğe başladı. Başka türlü olacağı düşünülemezdi. Çünkü 27 Mayısı yapan ordu yeni Anayasayı getirmiş, uygulanması için iktidarı sivil idareye bırakmıştı. Demokratik rejimin gelişmesini, Anayasanın emrettiği sosyal reformların gerçekleştirilmesini beklemek halkın ve ordunun hakkıydı. Oysa, reformlar askıda bırakıldı, ele alınanlar Anayasanın ruhuna aykırı hükümlerle sınırlandırılarak, halkın gerçek menfaatlerini

karşılamaz bir hale getirildi. Düşünme ve teşkilâtlanma hürriyetini köstekliyen antidemokratik kanunlara ise hiç dokunulmadı. Üstelik yenileri getirildi. Öte yandan, gericilerin yıkıcı faaliyetlerine, serbestçe teşkilâtlanmalarına, yayılmalarına göz yumuldu.

Bu durum ordu içindeki hoşnutsuzlukların artmasına, hükümete karşı zaman zaman silâhlı çıkışlar şeklini almasına yol açtı. 21 Mayıs 1963 günü girişilen ve başarısızlıkla sona eren askerî hükümet darbesi teşebbüsü bunların sonuncusu ve en önemlisidir. Simdi memleketin bir kısmında sıkıyönetim hüküm sürüyor. Yüzlerce subay, 1500 kadar Harbiye öğrencisi Ankara askerî mahkemelerinde yargılanmaktadır. Muhakemeler, sözde, açık oluyor, ama olup bitenler açıklanmıyor, açıklanamıyor.

Askerî idareleri demokrasi ile bağdaştırmak zordur. Demokrasiye şekilde olsun bağlı bir parlâmento rejimine son vererek, bütün partileri kapatan, her türlü siyasi faaliyeti yasaklıyan, mevcut demokratik hakları halkın elinden alan veya kısıtlıyan, halkın gücünü küçümsiyen, onu tepeden idare edilmeğe muhtaç bir kalabalık sayan askerî bir idarenin -samimi ve yurtseverce bir niyetle hareket edilmiş olsa da- halkın yararına bir sonuç verebileceği çok şüphelidir. Ama memleketimizin hali, bu gibi hareketleri kaçınılmaz kılan elverişli bir ortam meydana getirmiştir. Halk arasında ve ordu içindeki hoşnutsuzluklar, kaynaşmalar, silâhlı çıkışlar, hükümetin nedense değiştirmeğe hiç yanaşmadığı genel politik tutumu da gözönüne alınırsa, hiç de beklenmedik bir şey değildir ve sonu geleceğe benzemiyor.

Milletin yararına olan müesseselere karşı çıkışlar, şüphesiz ki, haklı görülemez. Ama kanunların kanunu olan Anayasaya aykırı kanun ve hükümleri yürürlükte tutmak, hattâ durmadan yenilerini çıkarmak aynı şey değil midir? 21 Mayısçılar partileri kapatmak istemişlerdi. Hükümetin 21 Mayıstan önce hazırladığı „Yeni Partiler Kanunu" nun Anayasaca sağlanan serbest siyasi faaliyet hakkını kısıtlamaktan başka bir hedef güttüğü söylenebilir mi? 21 Mayısçılar birçok demokratik hakların, geçici bir zaman için, halkın elinden alınacağını ilân ettiler. Memlektin bir kısmında ilân edilen ve ne kadar süreceği pek belli olmıyan sıkıyönetim rejimi şimdi aynı işi yapmıyor mu?

Şair güzel söylemiş: „Kimi kanunla alır, kimi kanunsuz alır, arada fark azalır."

„Felâket başa gelmeden evvel önleyici ve koruyucu tedbirleri düşünmek lâzımdır. Geldikten sonra dövünmenin faydası yoktur."

Atatürk

Harp önlenebilir

Çağımızda nükleer enerji ve balistik roket tekniği alanlarındaki yeni buluşlar ve gelişmeler, bütün insanlığın önüne yeni meseleler koymuştur. Nükleer enerji ve roket tekniğindeki gelişmeler yokedici bir nükleer harpte

kullanılabileceği için, günümüzde bütün insanlığı ilgilendiren meselelerin başında bir nükleer harbin önlenmesi konusu gelmektedir. Mesele, atom enerjisi alanında insan zekâsının buluşları olan yeni gelişmelerin barış hizmetine alınmasıdır. Bütün insanlığa düşen baş ödev, bu gelişmeleri harpçı maksatlarla kullanmak istiyen gerici çevreleri dizginlemek, nükleer enerji ve tekniği halkların refahını arttıracak üretim alanlarında kullanmayı sağlamaktır.

Şüphesiz ki, silâhlanmaktan, harbe hazırlanmaktan ve harbin kendisinden çıkarı olanlar sadece silâh fabrikatörleri ve onların etkisi altındaki hükümetlerdir. Yalnız Amerikada 15 büyük mühimmat tröstü bugün harp hazırlığına 200 milyar dolar sermaye yatırmış olup, etkileri altındaki hükümetlerle silâh alışverişinden milyarlar vurmaktadırlar. Birleşmiş Milletler uzmanlarının yaptıkları hesaplara göre, halen bütün dünyada halkların sofrasından alınarak harpçılığa yatırılan paraların yıllık tutarı 120 milyar dolardır. Halbuki dünyamızda bugün iki milyar tam ve yarı aç insanın doyurulması için, her yıl bu masraflardan sadece 20 milyarını ayırmak yeter. Kaldı ki, en gelişmiş sanayi ülkesi olan Amerikada bile her akşam 17 milyon insan aç yatmakta, işsizler 5 milyonu bulmaktadır.

Hal böyleyken, silâhlanma yarışı halkların yalnız sofrasını yıkmakla kalmıyor, nükleer silâhlarla yapılan denemeler yüzünden teneffüs ettiğimiz hava da gittikçe zehirleniyor. Bu durumda halklar için çıkış yolu, atom denemelerinin yasaklanması, tam ve genel silâhsızlanmaya gidilmesi ve barışın sağlamlaştırılmasıdır. Bugün harp ve barış konusunda silâh fabrikatörleri ve onların etkisi altındaki hükümetler eskisi gibi biricik söz sahibi olmaktan çıkmışlardır. Bu konudaki söz ve karara artık halklar da barış yararına etki yapabilecek duruma gelmişlerdir. Günümüzün özelliği budur. Harpten çıkarı olanların kolunu ancak halkların birleşik gücü bükebilecektir. Bu güç birliği milli ve milletlerarası ölçüde ne kadar sağlam olursa, harbin önlenmesi ve barışın sağlanması da o kadar garantilenmiş olacaktır. Bütün bu olanakları hayata geçirmek için, barışı beklemek değil, onu elde etmek üzere savaşmak, sağduyu sahibi herkesin, her yurtsever ve insanseverin bir numaralı ödevidir.

Ayşe Eren

„insansan, kendi halkının kaderi ile ilgilenmiyene insan deme.“

Ali Şirnevai

Batı Almanyadan mektup:

Korunma derneği

İlk sayısını okuduğum derginizi, biçimiyle pek değilse de, özü ve sözü ile birden benimsedim. Yani yurdumu sevdiğim kadar, „yurdun dertlerini yurttan uzaktakilere, uzaktakilerin dertlerini yurttakilere ulaştıran“ sesinizi

sevdim. Ben de bu mektubumla yurda ulaştırın diye sesimi sizinkine katmak istedim.

Yadelde güneşin ısıtmadığı doğru, ama biz kendi öz yurdunda da yüzde iki mutlu azınlığa doğan güneşle sırtı ısınamıyanlardanız. Hem de bu güneşin çarptıklarından. İşsizlik, açlık, çıplaklık çarpılışlarına karşı savaşım koşullarından da yoksun edilmiş ve — açık söylemek gerek — bu koşulları yaratma sanatını da daha gereği gibi öğrenememişlerden . . .

Yadellere böyle güneş çarpmasiyle, iç bulantısı, baş dönmesi, göz kararmasiyle geldiğimizi saklamak olmaz. Bu çarpılmışlardan biri olarak, benim sözüm, yadelde daha beter çarpılmalardan korunma üstüne, bizim „Korunma Derneği" üstüne. Burada, zaten çarpılmışlığın ürküntüsiyle daha çarpmasından korkacağımız şey nedir? Evvelâ, biz bu göçle yer değiştirimiş olsak da, sömürücü sermayeciliğin ana ekonomik kanunu değişmiyor, yurttakinden beter çarpıyor filân desem, siz bunu bizden daha iyi bilirsiniz. Ama bunun çarpmasını sırtımızda denediğimiz için, aynı işe karşılık Alman ile aynı gündeliği alamamanın çarpılmışlığını sizden daha iyi biliyoruz. Bir kere daha yurttan çıkarken imzaladığımız mukaveleyle peşinen çarpılmışız. Bu burnumuzun halkası. Hakkımızı aramak için sendika kapısına varamıyoruz, o kanun sendika kapısını da yüzümüze çarpmış. Alman patronunu öteki yabancılardan daha çok memnun eden ucuzluğumuz, çaresizliğimiz, uysallığımız da ayrı ayrı çarpılışlarımızdır. Üstelik burada iki milyona yakın yabancı işçinin çarpılışı, Almanın kendi işçisinin yarım milyonunu da çarpıyor. Onlar da işsiz. Çünkü onlar aşırı sömürücülüğe göz yumacak kadar uysal değil. Çarpılmalara karşı organize direnme sanatını iyi öğrenmişler. Sendikaları var. Partileri var. Sigortaları var. Onlardan bu konuda öğreneceğimiz şeyler, burada edinebileceğimiz ihtisasın en iyisi ama, gel gör ki, yine o kanun beni ona, onu ötekine, ötekini bana düşman etme tohumlarını saçıp duruyor. Tek sözle, çarpılışlarımızı saymak böyle bir mektuba sığacak gibi değil. Yağmurundan kaçtığımız derdin dolusuna tutulmuşuz.

Yurdundan çarpılışlarla çıkan işçi delikanlının veya aile babasının, burada katmerlenen o geçim ve ruh sarsıntılarından birden kurtulamıyacağı, ayağını dengeyle basamıyacağı belli. Bir örnek vereyim. Yılbaşında gazeteler de yazdı. Burada bir Alman kızı ile evlenen işçi arkadaşımız, uzayan geçimsizlikler yüzünden karısını da kaynanasını da bıçaklamış. Mahkemede onu savunan „Türk dostu" bir Alman avukatı da „Bu suçu Alman ahlâkı ile görmiyelim, sayın yargıç. Türktür bu, karısını döver de, öldürür de . ." diyerek, bizimkini ağır cezaya çarpılmaktan kurtarmış . . . Bizim basında „bu olaydan utandık" diyen yazarlar vardı o zaman. Bence burada utandırıcı olan, çarpanların çarpılanı kurtarır görünen demagojisidir. Bu yaftalama demagojisini gizlemek için de herifler burada „Türk işçilerinden korunma derneği" bile kurdular. Bu haberi Nisanda veren Alman gezetelerinin işi büyütmesine değil, olayı

„*Türkler bütün medeni milletlerin dostudurlar.*"

Atatürk

---

küçültüp yalanlama eğilimindeki bizim gazetelere aklım ermiyor. Gerçek bu. Hattâ Almanlar bu kamuflaja şimdi bir de cilâ çekiyorlar. Nasıl mı? Bon hükümeti buradaki Türklerin haklarını korumaya, zorluklarını çözmeye, münasebetlerini düzenlemeye güya yardım için kendi eliyle bir de Büro kurduruyor. Merkezi Köln'de ve adı „Türkdanış" olan bu Büro'nun, Türklerle dolup taşan altı Alman şehrinde dernekleri var. Bu derneklerden birinin başkanı Alman İşçi Konfederasyonundan bir „uzman". On kişilik Yönetim Kurulunun sadece üç üyesi Türk. Hatır için! Varın, siz hesap edin artık, çarpılmaktan nasıl, neyle ve kimlerle korunuyoruz. Kusur saymayın, Satılmış'a benzer bir imza koyuyorum bu mektubuma.

Çarpılmış

Yurtta işçi hareketleri

Son aylarda yurtta geniş işçi hareketleri oldu. Bunların başında lokavtlara son verme isteği gelmektedir. Özellikle lâstik işkolunda, sezon adı altında gizlenen lokavtlara karşı, işçi ve sendikacılarımızın etkili savaşlarına şahit olmaktayız.

Fargo olayı: Fargo Lâstik Fabrikası patronu Hicri Çapanoğlu, işçilerine hiçbir ihtarda bulunmadan fabrikasını kapattı ve ortadan kayboldu. Çapanoğlu, işçilerin primlerini ve fazla mesai ücretlerini ödememişti. Bunların tutarı 600,000 lira dolayında idi. Fabrikanın 83 işçisi bu olayı protesto ve resmi makamları Çapanoğlunu bir an evvel bulmaya zorlamak gayesiyle, Türk-İş'in Beşiktaştaki Bölge Temsilciliği binasında bir odaya kapandılar. Patron 16 gün sonra resmi makamlar tarafından yakalandı. Ve işçilerin protesto hareketi karşısında lokavta son vermek, fabrikasını açmak zorunda kaldı.

Öte yandan lokavtlar bütün lâstik işkolunda alabildiğine yayıldı. Timsah, Amiral, Garanti, Zergen, Şark, Kartal, Viktori ve Liberti firmaları da kapılarını kapadılar. Onlar da işçilere hiçbir ihbarda bulunmadılar, bir kuruş tazminat bile ödemediler. Bu durum karşısında Lâstik-İş Başkanı Rıza Kuas ve arkadaşları Sıkıyönetim Komutanlığına başvurdular. Ve Komutanlığı lokavt yapan patronlara karşı harekete geçirdiler. Sendikalar, ne kanunları, ne de Hakem Kurulları ve Bakanlar Kurulu kararlarını dinlemiyen patronları, mevcut kanun ve kararlara uymaya zorlamak için büyük gayretler gösterdiler.

Rıza Kuas ve arkadaşlarının bu gayretleri meyvelerini vermekte gecikmedi; Toplu Sözleşme Kanununun çıkmasını beklemeden, 13 patron Lâstik-İş'le toplu sözleşme imzaladılar. 3500 işçiyi kapsayan bu sözleşmeler gereğince, asgari ücretler günde 8 liradan 12,80 -e çıkarılmış, kıdemli işçilere %20–%40 zam sağlanmış ve işçilerin diğer birçok istekleri kabul edilmiştir.

Adalet Fabrikası olayı: Adalet Fabrikası patronu Atıf İlmen, işçilerin haklı isteklerini lokavtla cevaplandırdı; 556 işçinin işine son verdi. İşçiler patrondan şunları istiyorlardı: Yüksek Hakem Kurulunun kabul ettiği %10 zammı uygulamak. Gündeliklerin ödenmesinde iş yönetmeliği hükümlerini yerine getirmek, yani zamanında ödemek. Yılda iki defa iş elbisesi vermek. Kestiği sendika aidatlarını sendikaya yatırmak. Tasarruf bonosu kesintilerine karşılık işçilere makbuz vermek . . .

Atıf İlmenin, bu isteklere karşı lokavt yoluna gitmesi, işçiler arasındaki dayanışmayı daha da arttırdı. Kartaltepe Mensucat Fabrikası işçileri birer gündeliklerini Adalet Fabrikasındaki kardeşlerine ayırdılar. Gençlik teşekkülleri başkanları da işçileri ziyaret ederek onları takviye ettiler. Patron İlmen, bu dayanışma karşısında lokavta son vermek, zamla beraber, işçilerin daha birçok isteklerini kabul etmek zorunda kaldı.

Kavelde tekrarlanan olay: Kavel Fabrikası Müdürü İbrahim Üzümcü işçilere karşı pusuda beklediğini bir daha gösterdi. Üzümcü, kablo kaplama bölümünden 6 işçiyi keyfi olarak işten çıkardı. Bunlardan üçünün prim ve tazminatlarını da ödemedi. Bu haksızlığı protesto için kaplama dairesinin 30 işçisi grev ilân etti. Üzümcü yalan dolanla, Sıkıyönetim Komutanlığını işçilere karşı harekete geçirdi. Komutanlık grev yapanlardan 6 işçiyi tutsak etti. Bu olay işçi ve sendikacılar arasında hoşnutsuzluk uyandırdı. Sonunda Sıkıyönetim Komutanlığı tutsak edilen Kavel işçilerini serbest bıraktı.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi inşaatı olayı: Ankarada, Ortadoğu Teknik Üniversitesi inşaatında, patron 60 işçinin gündeliklerini uzun zamandan beri vermiyor, ayrıca işçileri sabahın yedisinden akşamın yedisine kadar çalıştırıyordu. 60 işçi durumu protesto için grev ilân etti. Bunun üzerine lokavt yapan patron geri kalan 300 işçinin de işine son verdi, yani haksızlığı işçilere zorla kabul ettirmek yoluna saptı. Yapı – İş Federasyonu bir yandan lokavta uğrıyan işçilerin imdadına yetişmek için aş kazanı kaynatırken, bir yandan da Üniversite Rektörlüğüne, Bölge Çalışma Müdürlüğüne ve Sıkıyönetim Komutanlığına başvurarak, lokavt yapan patrona karşı harekete geçilmesini sağlamaya çalışıyordu. Bu faaliyet sonunda patron temsilcileri Federasyon mümessilleriyle konuşmalara yanaşmak zorunda kaldılar. Neticede bir protokol imzalandı. Patrona, işçi isteklerinin çoğu kabul ettirildi.

Giresun Pekiş olayı: Pekiş İnşaat Şirketinin yol işlerinde çalışan 400 işçi de aylardan beri gündeliklerini alamıyorlardı. Ayrıca insani olmıyan şartlar altında çalıştırılan bu işçiler grev ilân ettiler. Giresun halkı grevcileri destekledi; Yapı-İş Federasyonu ile beraber onlara yiyecek, içecek yetiştirdi. Federasyon ile Şirket temsilcileri arasında yapılan konuşmalar sonunda, yol işçilerinin istekleri yerine getirildi. Birikmiş gündelikleri ödendi.

Hilton olayı: Hilton Otelinde 6 yıldan beri çalışan işçiler 2 yıl önce bağlı bulundukları Oleyis Sendikasına başvurmuş, fazla mesai, bayram ve pazar gündeliklerini alamadıklarını bildirerek, haklarının temini için sendikayı harekete geçirmişlerdi.

Bununla ilgili olarak, Hiltonda çalışan 200 otel işçisinin Amerikalı patron aleyhine actıkları 1 milyon lira tutarındaki tazminat dâvası sonuçlanmıştır. Buna göre, işçilerin her biri 4000–6000 lira arasında tazminat alacaktır.

Mektupların Dili

Garson masanın üzerine altı duble birayı koyduktan sonra şöyle bir yukardan süzdü bizi . . . Marangoz Hüseyin yarım yamalak Almancası ile:

„Ne o ahbab," dedi, „rahatsız mı ettik?"

Garson bir candarma çavuşu suratıyla:

„Daha değil." diye cevap verdi.

„Yahu," dedim arkadaşlara, „Hamburgtan sizleri görmeğe geldim. Beni götürecek başka bir yer bulamadınız mı?"

Sarı Tevfik önüne bakarak mırıldandı:

„İyi ki herif 'sizden de sabun yapacağımız zaman gelecek' demedi".

„Evet," dedim, „o hikâyeyi yazmıştınız."

Marangoz Hüseyin cebinden bir mektup çıkararak:

„Bak" dedi, „asıl hikâye burada. Arkadaşlara okudum, bir de sana okuyayım . . ."

„Oku bakalım . . ."

Hüseyin Köln birasını bir çekti, sonra okumağa başladı: „Hüseyin ağabey! Evvelâ borcum olan tanrı selâmını kabul ediver. Sizlerden ayrılalı bir hayli oldu. Yazmakta geciktim, kusura kalmayın. Batı Almanyada 8 ay çalıştıktan sonra, önceden hastaymışım diye memlekete geri yollanışıma bir hayli şaşanlar, bir şeyler yapmıştır gibilerden yüzüme bakanlar oldu. Amma hiçbiri de 'Ömerin hastalığını duyan işiten olmuştur' diyemedi . . . Diyemeyince de bir kat daha şaştılar bu işe . . . 'Nasıl olur, madem orada hastalandın, ne diye bakmaz sana Alman?' dediler. Geçen gün Çarşıkapıda kahvede otururken adamın biri lâfa karıştı: 'Ne diye yakınırsınız? Gitmeseydiniz. Zaten adam olsa idiniz burada iş bulurdunuz . . .' demez mi? Bana bak beyamca, dedim, kimsin nesin bilmem, amma böyle konuşmağa da hakkın yok. Ben aslen Gaziantepliyim. Batı Almanyaya kaynakçı olarak gittim. Daha önce burada İstanbulda doktor yoklamasından geçtim, sağlam kâğıdı aldım. Hasta olanı Alman yurduna alır mı, ona kolay kolay hastane masrafı yapar mı? Orada iyi de para alıyordum. Hepimiz gurbete bir gaye ile gittik. Bazıları oraya gidince gayesini unuttu. Parasını karılara kızlara yedirmeğe başladı. Beni bütün arkadaşlar bilir. İstikbalimi düşünüyor ve iki kuruş biriktirmeğe çalışıyordum. İşyerimde mi, yoksa ev diye verdikleri barakada mı ne, üşütmüşüm, daha fazla para biriktirmek için konserve balığa da fazlaca yatmışım . . . Yakalandık mı vereme . . . Herif sözümü yarıda kesti: 'Haydi haydi' dedi, 'siz Batı Almanyaya giden işçiler hep böylesiniz. Ya Alman dostlarımızı şikâyet edersiniz, ya da kabahati hükümetimize atarsınız. Siz yüzkarasısınız. Zaten Muşun Karaköy Bucak Müdürü de söylüyor. Radyolar bile ilân etti. Sizler safra olmasaydınız, hükümet de sizleri Batı Almanyaya veya başka ülkelere sürmezdi . . .' Vallahi, Hüseyin ağabey,

bana boşuna Deli Ömer dermişsiniz, hiç ses etmedim. 'Doğrusun beyamca' dedim, 'biz safrayız. Doğrusun, hükümet bizi sürdü, bunun adına da Batı Almanya ile işbirliğinde işçi yardımı dendi. Doğrusun beyamca, biz işe yarar insanlar değiliz. Amma senin o Muşun Karaköy Bucak Müdürüne de diyeceğim var. Şimdi yola çıkıyorum, artık o tilki, ben avcı . . .'"

Hüseyin mektubu bitmemiş gibi bir daha gözden geçirdi ve sonra:

„Deli Ömerden o gün bugün haber yok." dedi . . . „Biz de arkadaşlarla birlikte bir mektup yazdık. Bizim Talebe Fikri kaleme aldı . ."

Başını gençten birine çevirdi:

„Oku Fikriciğim, oku . . . Ellerin dert görmesin!" dedi.

Fikri okumağa başladı: „Sayın Bucak Müdürü! Bu bizim soğukkanlılıkla yazdığımız mektuptur. Ona göre düşünün . . . Bucak müdürü olduğunuza göre, tahsilli bir efendi olmanız gerek. Yalnız bu tahsiliniz, galiba diplomanızda kalmış. Siz işçi kelimesinin ne demek olduğunu anlıyabilir misiniz? Siz işçilerin eserler yaratan ve yaratacak olan gücünü ve kabiliyetini bilir misiniz? . . . Bucak Müdürü bey, siz işçinin imkânsızlıklar içindeki üzüntüsünü veya bir şey yapıp bitirdiğinde duyduğu sevinci duyabilir misiniz? . . . Yoksun olduğumuzu, imkânsızlıklar içinde kalarak yadellerde başkalarına hizmet etmek zorunda bırakıldığımızı nasıl düşünmezsiniz? Yurt dışındaki Türk işçileri aynen yurttaki işçi kardeşlerimiz gibi dürüst ve çalışkan kişilerdir. Onlara „yüzkarası" demek cüretini nereden buldunuz? Ey Muşun Karaköy Bucak Müdürü bey! Şunu bilmek gerekir ki, Muşun yolu yokuştur. Amma yalnız Muşun değil, işçilere ve bütün emekçilere karşı gelen yollar yokuştur . . Şimdilik bu kadar. Gün ola hayır ola . . ."

Hepimiz yapışkan sıcağın verdiği bunaltı içinde biralarımızı diktik . . . Talebe Fikri mektubu bir güzel zarfladı, üstüne „Karaköy Bucak Müdürü – Muş . . . TÜRKEİ." yazdı ve hep birlikte postaya doğru yollandık.

Güvercin

Stokholm Elçiliğimizde neler Oluyor?

İsveçte bir hayli Türk öğrencisi vardır. Şimdi de oraya çalışmağa giden işçilerimizin sayısı artmaktadır. 27 Mayıs Bayramı dolayısiyle yurttaşlarımız Stokholmdeki Elçiliğe gittiklerinde şu durumla karşılaşmışlardır: Elçilik salonunun bir köşesine yurttaşlarımız toplanmış ve törenin başlamasını beklemişlerdir. Bu sırada öte köşede Elçilik memurları kendi aralarında içmeğe ve konuşmağa devam etmişlerdir. Bir hayli vakit geçtikten sonra Büyük Elçi söze başlıyarak özetle şunları söylemiştir:

„Sevgili vatandaşlarım . . . Bildiğiniz gibi, hükümet 23 (!) Mayısın resmî bayram olmasına karar verdi. Bu karar Mecliste de kabul edildi. Artık bundan sonra 23 (!) Mayıs resmî bayram oldu . . ."

Büyük Elçinin yüzünde açık bir sıkıntı okunmaktaydı. Etraftan ise mırıltılar ve homurdanmalar duyuluyordu . . .

„Vatandaşlarım, işte bu yüzden biz de 23 (!) Mayısı kutlamak mecburiyetindeyiz (!) . . ."

Bu arada Elçinin karısı yanına yaklaşarak kulağına bir şeyler fısıldadı. Elçi de, daha sonra, „23 Mayıs" –ı „27 Mayıs" olarak düzeltti . . . Fakat, yurttaşlar daha fazla dayanamıyarak „27 Mayıs burada, bu adamların yanında kutlanamaz" deyip, kendi aralarında bir kutlama toplantısı yapmak üzere Elçilikten çıkmağa başladılar. Bir anda Elçilik boşaldı ve içerde yalnızca Büyük Elçi, karısı ve elçilik memurları kaldılar.

Stokholm Büyük Elçiliğinde neler döndüğünü merak edenler şu bilgiyi elde ederler: Büyük Elçi, düşüklerden Behçet Uz'un damadıdır. Behçet Uz da hapisten çıktıktan sonra Stokholme gelip Büyük Elçiliğe yerleşmiştir. Elçilikte yer içer, elçiliğin otomobilini kullanır, damadının yardımı ile İsveç hükümetinin misafiri olarak ülkeyi gezer . . . Büyük Elçilikteki hemen de bütün memurlar düşüklerin adamıdır. Bunlar her türlü ileri davranışa karşıdırlar.

Bu Büyük Elçi 27 Mayıstan önce de burada mıydı? Yoksa onu 27 Mayıs hükümeti mi gönderdi? Belli değil. Bu şahsın kimin nesi olduğunu bugünkü hükümet herhalde bilir. Fakat neden hâlâ Büyük Elçilikte tutar, orası bilinmez. . .

Orhan Gürbüz

İşçi gözü ile okuyalım.
İşçi kompası ile ölçelim.

Okuyalım – Anayasa, madde 46: „Çalışanlar ve işverenler önceden izin lmaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye lma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler . . . Sendika ve sendika birliklerinin tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz."

Düşünelim – Bu maddenin emri gereğince bir de kanun hazırlanmış ve Meclisten geçmişken, lokavtçı patronlar, örneğini Kavel olayında gördüğümüz gibi, sendikalı işçilere neden ve hangi kanuna dayanarak baskı yaparlar? Onları sendikadan çıkmaya zorlamak için işlerinden attıkları halde, neden cezasız kalırlar? İşveren – patron sendikalarının, bu konuda Kavelin yerli yabancı patronları ile işçi aleyhine işbirliği yapmaları hangi demokratik esaslara uygundur? Aynı yoldan yürüyen Hamilton, Morison, Tumpane, Tuslog gibi şirketlerin sendikalı işçilere yapageldikleri baskıyı önliyecek bir hüküm yeni Sendikalar Kanunu tasarısında var mıdır?

Sual eden: *Körkadı*

Yurtta * Dünyada

Parlâmento heyetimizin intıbaları

Soyvetler Birliğine resmi bir ziyarette bulunan milletvekillerimiz ve senatörlerimiz, orada gördüklerinden büyük bir memnuniyetle bahsediyorlar. O kadar ki, bunların etkisi altında şimdi bir Türkiye-Sovyetler Birliği dostluk derneğinin kurulması düşünceleri ileri sürülmektedir.

Parlâmento heyetimizin üyeleri kendilerini Sovyetler Birliğinde nelerin memnun ettiğini şöyle anlatıyorlar:

Heyet ve Senato Başkanı Hayri Ürgüplü, Azerbeycanda şunları söylemiştir: ,,Milletlerarası münasebetler bazen güçlükler, gölgelerle kaplanabilir. Fakat köklü dostluklar bu güçlükleri ergeç yener. İnsan emeği kendisinde daima bu gücü taşır. Atatürk ile Lenin arasında temeli kurulmuş olan dostluk, sağlamlığından bir şey kaybetmemiştir. Bunu, Türk Parlâmentosu adına söylemekten bahtiyarlık duyarım."

Ürgüplü, Özbekistanda da aynı fikri şu sözleriyle anlatmıştır: ,,Dostluk münasebetlerimizin gelişmesi için elimizden gelen gayreti esirgemiyeceğimize emin olabilirsiniz. Komşuluk münasebetlerimiz yakın geçmişte araya giren karanlığa rağmen, Lenin ile Atatürk zamanında kurulan sağlam temele dayanmaktadır. Geriye değil, ileriye bakmalıyız. Gayeye ulaştırıcı yol budur . . . ."

Senatör Çağlıyangil Sovyetler Birliği hakkındaki intıbalarını şu sözleriyle dile getirmiştir: ,,Dünyanın birçok memleketlerinde bulundum. Oralarda iyi giyinmiş insanlar gördüğüm gibi, fena giyinmiş insanlara, yarı çıplaklara, dilencilere de rasladım. Şunu güvenle söyliyebilirim ki, Sovyetler Birliğinde gezdiğim müddetçe, sokaklarda kötü giyinmiş, hiçbir insan ve dilenci görmedim. Böylelerini görmediğim tek memleket, Sovyetler Birliği oldu."

Heyet üyelerinden milletvekili Kılıç, Moskova Radyosu muhabiri ile yaptığı konuşmada dileğini şöyle açıklamıştır: ,,Sovyet insanlarının barışçı çalışmalarını hayranlıkla gördük. Ülkelerimizin, halklarımızın, her zaman, ama her zaman dost olması, bizim için de, sizin için de ne hoş olur."

Heyet üyelerinden Milletvekili Şükrü Koç şu dileği belirtmiştir: ,,İnşallah, halklarımız arasındaki münasebetler iyice düzelir, ticaretimiz genişler, ve bizi Fin Körfezinde gezdiren Meteor-4 gibi süratli gemiler Karadenizde Türk-Sovyet limanları arasında da işler . . ."

Senato Başkanı Ürgüplü yurda dönerken ziyaret sonucunu şöylece özetlemiştir: ,,Parlâmento heyetimizin Sovyetler Birliğini ziyaretleri çok faydalı oldu. Sovyet halkının dostluğunu beraberimizde götürüyoruz. Biz bu dostluğu istiyoruz. Sovyetler Birliğinin şahsında iyi komşumuzu ve dostumuzu görmekle bahtiyarız."

Heyet Başkanı Suat Hayri Ürgüplü, yurda döndüğünde gazetecilere şunları söylemiştir: „Programa göre Rusyanın çeşitli bölgelerini gördük. Tarımsal üretim kooperatifleri, devlet çiftlikleri, inşaat kombinaları, petrol tasfiyehane ve kuyuları, sağlık merkezleri, mektepler, köyler, yeni şehirler ve çeşitli inşaat gördük . . .

Buralarda, her vazifeli, bize geniş izahat ve suallerimize açık cevaplar verdi. İşçiden, en yüksek tabakaya kadar herkesle temas imkânını bulduk. Moskovadan sonra Azerbeycan ve Özbekistanı gezdik.

Bu iki Cumhuriyette de Türkçe konuşarak temas etmek imkânları zevkli oldu. Şerefimize tertip edilen ziyafetlerde birçok Bakan, Sovyet ordusu mareşalleri, profesör ve sanatçılarla tanışıp görüştük. En mühim temasımız, Cumhurbaşkanı Brejnev ve Başbakan Hruşçofla oldu. Her ikisi ile birer saat görüştük. Ben, ayrıca Hruşçofla başbaşa yarım saat bir konuşma yaptım.

Samimiyetle söylemek icabeder ki, büyük misafirperverlik ve çok yakın alâka gördük. Her yerde Lenin-Atatürk dostluğundan bahsedildi. Cumhurbaşkanı ve Başbakan, aynı hissiyatı taşıdıklarını ve geçmişi unutarak geleceğe emniyetle bakmak icabettiğini, Sovyetler Birliğinin, komşusu Türkiye'ye yalnız dostluk hissiyatı ile dolu olduğunu, bunu Sovyet halkı adına kesin olarak söylediklerini ifade ettiler. Hakikaten dostluk, alâka ve misafirperverlik fevkâlade olmuştur. İyi hislerle, yurdumuza dönmüş bulunuyoruz."

„Her an tarihe karşı, cihana karşı hareketimizin hesabını verebilecek bir vaziyette bulunmak lâzımdır." Atatürk

---

Grev konusunda AP. nin gerçek düşünceleri

On yıl Türk işçisine „grevin" sözünü ettirmiyen, grev hakkı istiyen sendikalı-sendikasız herkese komünist diyen görüşün temsilcileri, Grev ve Toplu Sözleşme Kanun tasarıları Meclise gelince, birden, sözüm ona grev savunucusu oldular. İşçileri tavlama oyununun da suyu çıkıverdi. AP-nin yarı resmi gazetesi Zafer'de Fatin Fuat imzası ile yayınlanan ve kendi dili ile „Görgüsü kıt işçiye" grev hakkı verilmesine çatan aşağıdaki yazı AP-li idarecileri baba dostu sanan bazı sendikacıların dikkatini çekse gerek . . .

Zafer gazetesindeki yazısında Fatin Fuat diyor ki:

„ . . . . İktisaden geri kalmış ve her sahada geri kalmış, üstelik cahili bol bir memleket için grev, rüyalara girse kâbus doğurur . ."

Sormadan geçilemez: Acaba kimin için kâbus doğurur? . . .

Yazar devam ediyor:

„ . . . Senelerden beri grev telkinleri ve vaadleri ile kafaları doldurulmuş işçiler için bu, artık yüzde yüz bir hak mahiyeti taşır olmuştur . . ."

Demeden olmaz: Bu yazara göre, grev, işçilerin günlük hayatının emrettiği bir hak, sermayeye karşı bir savunma ihtiyacının sonucu değildir de, yalnızca telkinler ve vaadler yüzünden kafalara girmiştir (!) Fatin Fuat kendisinin greve karşı olan tutumunu desteklemek için Anadoluda bir devlet işletmesinin başında bulunan ve tahsilini Amerikada yapan, adını vermediği bir kişinin sözlerini aktarıyor. Bu kişi, Fatin Fuata demiş ki: „Topluluğun idrak seviyesi, cehaletle mütenasip olarak çok düşüktür. Ben grev hakkının işçiler arasında bir bakıma merak, bir bakıma da çalım mevzuu teşkil ettiğini görüyorum. Bilhassa büyük şehirler dışında yaşıyan işçilerin görgüsü kıttır, yaşama seviyesi düşük ve mahduttur. Bir baş soğanla bir tane somun onlara günlerini ferih ve fuhur geçirtir. Bu böyle olunca, greve girişmek ve bu yüzden günlerce işsiz kalmak onlara vız gelir . . ."

İşte Anadoludaki bir devlet işletmesinin başında bulunan Amerikan tahsilli efendi, AP gazetecisi Fatin Fuata bunları demiş. O da bunları ballandıra ballandıra yazısına aktarmış . . . İşçinin grev hakkını, emeğini savunma hakkını yazıları ile inkâr eden bu efendiler, işçiyi böylesine bir yandan küçümsüyor, öte yandan onunla alay edercesine, bir seçimde oyunu kopartmak için, Mecliste kalkıp grevden yana olduklarını söylüyorlar . . . .

Cumhuriyet'ten:

Büyüklüğü – Küçüklüğü

Bu dünyanın akıl ermez, havsala almaz birçok meselesi var. Bunlardan biri de, hiç şüphesiz, Amerikadaki meşhur beyaz-zenci kavgasıdır. Şimalde pek o kadar değil ama, cenupta hakikaten dehşetli ve utandırıcı bir şeydir.

Ben, cenup Amerika şehirlerinde, otobüslerin yarısı beyazlara, yarısı zencilere mahsus olarak ikiye bölündüğünü, yahut aynı şehirlerin tren istasyonlarında, biri beyazlara, biri zencilere, ikişer bekleme salonu ayrıldığını gördüğüm zaman, ne yalan söyliyeyim, bir tuhaf olmuş, anlatamıyacağım bir ruh sıkıntısına tutulmuştum. Gazetelerde Alabama'daki son kavga haberlerini okurken de aynı hale düşüyorum.

Nedir bu Yarabbi? Koskoca bir medeniyet diyarında bu ne biçim vahşettir böyle!

Bir defa da, bir arkadaşımın pek hürmet ettiğim karısı Nev-York sokaklarında, sırf bir zenci dilenciye 25 kuruş verdim diye benimle resmen selâmı kesmişti. Hâlâ da barışamadık.

Kaldı ki, aynı Amerikanın müthiş bir harbi göze almasının sebeplerinden biri de Nazi ırkçılığını yıkmaktı. Onu yıkmasına yıktı ama, kendisininki hâlâ duruyor.

Dünya'dan:

Ne umduk, ne buluyoruz

27 Mayıs devriminden sonra sayıca bir'den başlıyan yeni kanunlar çıkarılmasına girişildiği zaman ne kadar sevinmiştik. Gerçi, eski kanunlar yürürlükte idi. Fakat kurulacak bilim heyetlerinin, bu gereksiz ve çelişik hükümlü

kanunları temelli bir süzgeçten geçirip arıtacaklarını umuyorduk. İtiraf edelim ki, bu umudumuz çok sürmedi. Yeni sayılar kabarırken eskileri de olduğu gibi kaldı. Oysa, eskimiş hükümlü gereksiz kanunlar yanında, Anayasaya, hukuk kurallarına, demokrasi ilkelerine aykırı o kadar kanunumuz var ki . . .

. . . Yıkılan devri sicilliyen yeni Anayasa, Atatürk ilkeleri ve 27 Mayıs devrimi üzerine kurulmuştur. Politika hayatımıza hâkim olan partilerin ne yapmaları gerekirdi? Derhal, yeni Anayasanın açtığı yeni devrin şartlarına uymak gerekti değil mi? Kuruluşlarını buna göre düzenliyecekler, adımlarını buna göre atacaklardı. Ne yazık ki, ısrarlı uyarmalara rağmen, yapmadılar bunları . . .

Cumhuriyet' ten :

İşçiye söz hakkı

Evvelki günü Cumhuriyet'te çok kimsenin gözüne çarpmıyan küçük bir haber vardı: „İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışan işçilerin, çalıştıkları yerlerin yönetimine katılmalarını sağlamak için hazırlanan kanun tasarısını AP-liler komisyonda reddetmişler."

Bizim siyasi partilerimizin çeşitli meseleler karşısında nasıl bir tepkide bulunacaklarını önceden kestirmek mümkün olmadığı için, Adalet Partisinin komisyondaki tutumuna bir şey söylenemez. Ancak işçiler aleyhindeki bu tutumun yankılarını beklemek gerekir . . .

Bizce, devletçiliğin iyi yürütülmesi için çare, devlet fabrikaları içinde de demokrasi düzenini uygulamaktır. İşçi kendi işyeri hakkında söz sahibi olmadıkça, ne işinin sahibi olur, ne de o iş düzenli ve kontrollü yürüyebilir. İşyerinin yarattığı değerlerden işçinin faydalanmasını sağlamak gerekmektedir.

Hikâye :

Döviz ağacı

Defterdar'da bizim dokumacıların kahvesine girdiğim zaman, en kalabalık masadan hemen çağırdılar:

– Reis, dediler, iyi olacak hastanın ayağına gelirimiş doktor. Hele otur aramıza . .

– Hayrola? diyerek oturdum.

Masadaki Ulus gazetesine uzanan Mekik Ali:

– Yazıyı baştan okuyalım da Reis de duysun, dedi. Profosorun biri döviz üstüne düşüncelerini yazmış şurda. Döviz düşüncesi mi, ceviz düşüncesi mi, kestirmek zor.

Yazıyı önceden okuduğum halde, o değilden sordum:

– E ne diyor?

– Herif has maden bulmuş gibi, işgücünden âlâ döviz kaynağı olamaz diyerekten, ceviz ağacı gibi bizi çırpaklıyor, bizi silkeliyor.

— Sen üstüne lâf koma, dediler Mekik Aliye. Orasını oku da, Reis yapsın yorumunu.

Ali gözlerindeki camekânı bir yoklayıp, mekiği andıran gagasını gazeteye gömdü.

— Görünmez tarafından iki döviz ağacı vardır diyor. Birincisi turizm. Bizim toprak bu ağaca gayetle elverişli. Katolik başpapazı da Efes harabelerimizi ,,kutsal yer" ilân etmiş. Orda Meryem Ananın . . .

— Yahu, yazının baş tarafını geç, dediler.

— Başını geç, kıçını geç olmaz, diye parlayıverdi Ali. Şunu özetleyelim de Reis havasına girsin dedik. Profosor düşünüyor ki, âlemlerden aldığımız mal çok, sattığımız az . .

— Orasını babahindiler de düşünür. Her yıl aldığımıza ödediğimiz para, sattığımızla avucumuza girenden üç yüz milyon dolar fazla.

— İşte profosor bu dengesizliği gidermek için ihracatı arttırmağa çabalamak bize göre değil diyor. Daha çok salyangoz, su piresi, katır filân satsak da kapanacak gibi değilmiş bu açık . .

— Doğru, dedim. Makine de satamayız. Çünkü makine yapacak makine kuramamışız. Makine malını eloğlundan alacaksın dayadığı fiyata. Bizim toprak mahsulünü, ham deriyi filân da, aman fiyatı kırma diye yalvararak ona satacaksın.

— Böylecene sakalı da ona kaptıracaksın, dedi Ali. Ve herif ne derse . . .

— Yahu Ali, dediler yine, profosoru oku, o ne diyor?

— Bağımsızlığımızın satıldığını söylemiyor elbet, birader. Harpta yıkılmış nice Avrupa memleketleri daha çok ihracat gayretinnen kalkmamışlar ayağa . .

— E Amerikan yardımınnan mı davranmışlar?

— Hayır, o yardımla yalnız silâha davranıp, Hitlerin yıkıldığı yerden ayağa kalkmışlar! Görünür kaynaklar, milletin lokması hırkası bu davranışa kapandıktan sonra, yoksulların çıplak etini de gösteren açığı kapatmak için gelsin görünmez kaynaklar demişler. Birincisi bacasız sanayi-turizm. Bunun dumanı doğru çıkarmış . . .

— Eh, bacalı sanayide duman altta kalanın burnundan çıktıktan sonra fitil fitil . .

— Sizin anlıyacağınız, şimdi bizimkiler bacasız sanayi kurup, Terkos suyunu işliyerekten bir ,,Meryem Ana suyu" icat edecekler, sen ondan sonra ipini koparıp gelen turiste bak, fıkır fıkır döviz kaynağına bak . .

Alinin yanındaki işçi çekip aldı gazeteyi elinden.

— Sana gazete okutmak, dedi, deveye hendek atlatmaktan zor. Asıl okunacak yeri şurası Reis. İkinci görünmez kaynak, diyor profosor şurda, işsizlik . . .

— İşgücü, diye düzeltti Ali. Yalnız ölü hayvan derisi değil, işçimiz zaten bir deri bir kemik kalmış, biraz da canlı deri satalım diyor.

— O senin yorumun. Dur. İşte buldum. Dinleyin. ,,Nüfusumuz hızla artıyor, diyor profosor. Toprak kısırlaşıyor. Köyden şehre akın devam edecektir."

— Gizli açık beş milyon işsiz bu akınla daha da artacaktır.

— Onu herkes ezbere biliyor Ali. Sen okuduğumu dinle: ,,Bu kitleyi işportacı, gecekonducu haline düşürmemek hükümetçe vazifemizdir."

— Öyleyse rampa yerine fabrika kursa ya?

— Dur oğlum, profosordan evvel ahıra girme. Bak, işsizlikten büyük milli felâket olamaz, diyor adam. Yalnız işçi hakları üstüne kanun çıkarmak yetmez. İş alanları da açmak gerek, diyor.

— Gördün mü, dedi Ali, gidip de şeyh sakalı öpeceğine, işte böyle lâfın doğrusunu söyliyen profosorun sakalını öp! Oku hele, bir de salık verdiği çareyi, fabrika nemize gerek Alamanya ile tahravalli kurmalı dediği yeri oku . .

— „Dış âlemin işçimizi kabul etmesi büyük bir şans olup, bugün Batıdaki 30 bin işçimizi yüzbinlere çıkarmanın tezelden çaresini aramalıyız." diyor.

— Al sana döviz ağacı!

— Hadi bakalım Reis, dediler bana. Göster sendika başkanlığını. Yorumla da bağla bakalım bu sözü.

— İlkin o profesörü bağlamalı, deyip kestim.

Ali, arasına biraz ciğer tavası tıkılmış yarım ekmeğini pencere eşiğinden alıp aynı gazeteye sararken, kahırla mırıldandı:

— Çarık ipinnen bağlanmaz bunlar Reis, dedi. Aramızda altmış bin daha gönüllüsü var bu Alamanyacılığın. Bu gidişle, bir gün bizim sendikacılar, arkalarında ordusu kalmamış kumandan gibi dividini tutar kalırlar.

— Yooo, Ali, dedim. Ben bizim dokumacılar ordusunu toplamaya geldim. Adalet fabrikasında arkadaşlar greve girdiler. Ücret yükseltmek için. Patron hükümet kararını da çiğnemiş . .

— Yahu, o yüzden biz de Sümerbanktan dâvacıyız, dediler.

— Ben de bundan ötürü sizi imeceye çağırmaya geldim ya. Grevciler fabrika karşısında çadır kuruyorlar.

Ve Defterdar fabrikasında ne yapabileceğimizi konuşmağa başladık.

F. E.

Şiir köşesi

Nazım Hikmet

Davet

Dörtnala gelip Uzak Asyadan
Akdenize bir kısrak başı gibi uzanan
bu memleket, bizim.
Bilekler kan içinde, dişler kenetli, ayaklar çıplak
ve ipek bir halıya benziyen toprak,
bu cehennem, bu cennet bizim.
Kapansın el kapıları, bir daha açılmasın
yok edin insanın insana kulluğunu
bu dâvet bizim.
Yaşamak! Bir ağaç gibi tek ve hür
ve bir orman gibi kardeşçesine, bu hasret bizim!

*

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Uzak işçi

Bir uzak işçiyim yurdumdan ayrı,
Geçme bulut, geçme uçak şöyle dur.
Avunamam nere gitsem, ne etsem,
Akar yüreğimde bir su, bir ırmak gece gündüz
Birce kaldım yaban eller uludur.

Birce kavak düşmüş düşmüş hızara,
Dallı kiraz iki iki kızara.

Köy uğruna değil, para uğruna
İşte, elim ayağım çekiç.
Vurmuşum, vurmuşum, vurmuşum, vurmuşum,
Demire, demire, demire, demire,
Bütün parıltısı hiç.

Birce kavak düşmüş düşmüş hızara,
Dallı kiraz iki iki kızara.

Sıvaslı karınca aç, Bayburtlu inek yaslı
Gök sarı, yıldız yeşil.
Kişi nasıl mutludur ellere çalışırken,
Kişi nasıl yer içer, güler oynar,
Yemez ise içmez ise orada toprakları?

Birce kavak düşmüş düşmüş hızara,
Dallı kiraz iki iki kızara.

*

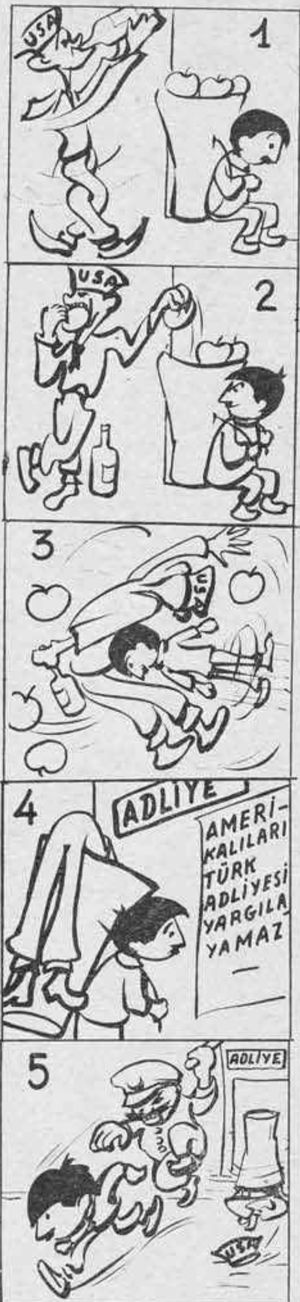
Fethi Giray

Mustafa Kemale

Ankaranın taşına bakma
Gözlerimin yaşına bak,
Kaldır da başını
Bir sabah vakti
Memleketin haline bak!

*

ZIMBA MEMET

Hazırlop mezeci Teksas ayısı
İşte, dedi, meyvanın en iyisi!

Hiç sormadan alınca ilk elmayı,
Zımba Memet şaştı, ne arsız ayı!

Ayıltmalı, dedi, hele bir şunu,
Attı zımba gibi kafa şutunu.

Coni küfeliktir, kesti sesini,
Savcı alsın artık ifadesini.

Nato perdeliymiş kazın ayağı,
Hırsız değil, Memet yedi dayağı!